

לתגובות והערות: שגי'א 064-888199

תענית אסתר

לפי זמני ת"א:

פְּנִיטַת הַצּוּם: 04:40

יְצִיאַת הַצּוּם: 17:55

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

להצלחת שגי'א בן מרים

בס"ד 28.2.2018 - יג' אדר תשע"ח

וְהָיָה שְׁמֵיךָ לְמִי צְדִיקִים וְיִשְׁעֵיךָ לְבָנָי בְּנֵי

דָּג פּוֹרִים

פורים מן התורה מניין?

מסופר כי בשנה אחת, ישב הרה"ק רבי ברוך ממוז'בוז' זצ"ל בשולחנו בסעודת פורים ואמר: כי פורים מרומז בתורה בפסוק בראשית (כא,ח): "וַיַּעַשׂ אֲבָרָהָם מִשְׁתֶּה גְדוֹל בַּיּוֹם הַגָּמֹל אֶת יַצְחָק" - הגמל אותיות מגלה, שעשה משתה ביום שקוראים את המגילה בפורים...

שאל אותו רב אחד נו, ומה עם סוף הפסוק? מה הפירוש תיבת את יצחק? השיב לו הרבי: נו, תאמר אתה! והלה אכן ענה ואמר: רמוז לנו על פי דברי חז"ל במסכת סוכה (מג,א): היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה - הגמרא מסבירה שם שהטעם שאסרו חכמים לתקוע בשופר בשבת, הוא משום חששם שמא יטלטלנו ארבע אמות ברשות הרבים, וזהו גם אותה הסיבה שלא קוראים את המגילה בשבת, שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים.

וידוע ששופר מרמוז על אילו של יצחק, וזהו הסברו של הפסוק: "משתה גדול ביום הגמל" - משתה גדול עורכים ביום שקוראים את המגילה, "את יצחק" - שאותה מגילה גזרו חכמים שלא לקרות בשבת שמא יעבירונו ארבע אמות, שעל זה אומרת הגמרא שזהו גם הסיבה שלא תוקעים בשופר המרמוז ביצחק... נהנה הרבי ואמר: עכשיו כוונת לפשט האמיתי!

הרב לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל היה קורא את הפסוק: "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו" על פורים ויום הכיפורים. כי בפורים קודם מתענים ואחר כך משתה ושמחה, וביום הכיפורים להיפך, קודם בערב יום הכיפורים מצוה להרבות באכילה ושתייה, ואחר כך מתענים. וזה פשוטו של מקרא: "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו". כי בערב יום הכיפורים השטן מקטרג על ישראל שעסוקים באכילה ושתייה, מראים לו על "לפנינו", שיביט על יום המחרת שהיהודים יתענו ויתקדשו מחר מערב עד ערב. בפורים שוב בא השטן לקטרג על ישראל שהם שמחים, אז מראים לו את "ומאחרינו", שישתכל על התענית של יום האתמול...

ה' אוסף את כל "פירורי" המצוות שלנו – הרב משה בן משה שליט"א

"ביום השביעי כטוב לב המלך ביין" (אסתר א,י)

הגמרא במסכת מגילה (יב): מבארת פסוק זה המדבר על הסעודה של אחשורוש שבו השתתפו עם ישראל, דבר שגרם קטרוג גדול על היהודים באותה תקופה. "אמר רבא, ביום השביעי" שבת היה שישראל אוכלין ושותין, מתחילים בדברי תורה ובדברי תשבחות, אבל עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילים אלא בדברי תיפלות".

והקשה הבן איש חי זצ"ל מה באה הגמרא לומר בביאור פסוק זה ש"ביום השביעי" זה יום השבת שבו אמרו דברי תורה ותשבחות לה' יתברך? ותיירץ תירוצו נפלא ומחזק מאוד, שאומנם סעודת אחשורוש שבה השתתפו עם ישראל, היתה כל כולה נגד רצון ה' ובעבורה היה קטרוג עד שהסכימו בשמים לעצת המן להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן, אך עם כל זאת דוקא מסעודה זו צמחה הישועה ליהודים שבסיבתה הומתה וְשָׁתִי אשת אחשורוש ותחתיה המליכו את אסתר המלכה ועל ידי מְהֵלֵךְ זה נצלו היהודים. והסיבה שמהסעודה שהיתה נגד רצון ה', משם צמחה הישועה, היתה בזכות הדברי תורה והתשבחות לה' שאמרו בסעודה זו.

הביא בספר "שיחות בעבודת ה'" שדברים אלו הם סיבת השמחה המיוחדת שיש בימי הפורים, כי בפורים נתגלה העניין, והיסוד החשוב והמעודד הזה שאע"פ שישראל היו בשפל המצב הרוחני באותם ימים עד שהתחייבו פְּלִיָּה רחמנא ליצלו, עם כל זאת מצווה קטנה שקיימו בתוך החושך והאפילה הרוחנית שלהם הזריחה את הישועה וההצלה וזכו לאור הגדול של חג הפורים הקדוש.

ובזה יובן יותר מה שכתב בספר "אור ישרים" שטעם נוסף של השם "פורים" הוא מלשון "פירורים", שלאור הדברים שנאמרו לעיל מובן שבנס פורים ראינו את ההנהגה הנפלאה של בורא עולם, אבא רחום וחנון, שהוא מקבץ כל הפעולות הקטנות והזעירות ביותר שעם ישראל עושים לפניו, שהם בבחינת "פירורים", ומעלה אותם אצלו ומראה להם איך פועלים דברים נפלאים בשמים על ידי פעולות קטנות אלו, וזה העניין של "שמחת פורים" – שמחה עם "הפירורים" שבו מתגלת האהבה העצומה שהקב"ה אוהב אותנו ולכן מעריך ומחשיב כל "פירור" ופעולה קטנה שלנו גם אם נְעִשָּׂה תוֹךְ כדי פעולות ומעשים אחרים שציערנו בהם את ה'.

וזהו חיזוק ועידוד גדול לכל אדם בכל עת שיש לו נפילה ורפיון בעבודת ה' כגון בלימוד התורה או בתפילה או שח"ו נכשל בעבירה, שאין לבוא לידי עצבות וייאוש ח"ו ולחשוב "מה אני ומה חיי, מה כבר עבודתי נחשבת בשמים במצבי העגום הזה?! כי מחשבה כזו רק עלולה להשפיל ולהפיל אותו רוחנית יותר ויותר, ואדרבא יתעורר דווקא במצב כזה ברוב שמחה ואהבה לה' יתברך על גודל חסדו ואהבתו אליו שהקב"ה שמח שמחה עצומה אפילו מבחינה רוחנית. "במעט" עבודה שיהודי עושה לפניו למרות שנמצא במצב שפל מבחינה רוחנית.

כמה אוצרות של שמחה אפשר לשאוב מזה שיודעים שבכל המצבים הרוחניים שעוברים עלינו בחיים, אנו פועלים דברים נפלאים בכל העולמות העליונים ע"י כל דבר טוב שאנו עושים ואפילו מחשבה טובה של רגע אחד עושה נפלאות עד אין חקר.

וכמו שכתב הרה"ק ר' אשר מסטאלין זצ"ל: "שישמח מאוד ויהיה יקר בעיניו מאוד כל דבר שעשה בעבודת הבורא, הן דיבור אחד ומחשבה ועשייה "אפילו שלא בזה רק רגע" כי נעשה מזה פעולה גדולה בשמים", ומעין זה מובא בשם ה"חזון איש" זצ"ל שאמר "שהקב"ה אוהב חיזוק גם של רגע אחד בלבד". וכן כתב ה"תפארת שלמה" שהדרך הנכון בעבודת הבורא ברוך הוא שלמרות שאדם הרבה לפשוע ולמרוד נגד ה' יתברך, שיזהר לא ליפול ברשת היצה"ר הרוצה שיחשוב ח"ו שאין לקב"ה חפץ במעט עבודת ה' שלו בעת הריחוק שלו מה', כי זה יביאהו לעצבות ומרה שחורה שאז יכול ליפול לגמרי מכל עבודת ה'.

וכן כתב הרה"ק מרוזין זצ"ל "שאפילו אם אותו אדם חוטא ומלא עוון פשע וחטאה, ידע נאמנה כי הקב"ה רוצה וחפץ בעבודתו". כמוכן שיהודי צריך להיזהר מאוד לא להכשל ולצער את אבא שבשמים, ואם בכל אופן נפל רוחנית צריך להתחרט על מעשיו ולקבל על עצמו תשובה מעשיו ואילך, אך תמיד יזכור שבכל מצב רוחני ירוד שהוא שרוי בו, שהקב"ה אוסף את כל "הפירורים" של המצוות והמעשים הטובים הקטנים שעשה ושמח בהם מאוד והם יהיו סנגוריה גדולה עליו בשמים, כמו שראינו את הסנגוריה הגדולה שהיתה על עם ישראל שאמרו דברי תורה ותשבחות בסעודתו של אותו רשע אחשוורוש.

ואולי בס"ד אפשר על פי זה לבאר את הפסוק הידוע (מיכה ז, ח):
"אַל תִּשְׁמַחִי אִיְבָתִי לִי כִּי נִפְלֵיתִי קָמֹתִי כִּי אֶשֶׁב בַּחֲשָׁךְ ה' אֹר לִי". שיהודי פונה ואומר שאין לו לאויב שלו שהוא יצר הרע מה לשמוח ממצבו הרוחני הירוד, "כִּי נִפְלֵיתִי קָמֹתִי", כי למרות שהיה במצב נפילה רוחנית זכה לקום חזרה ולהתייצב חזרה וכל זה בזכות ולהסתכלות נכונה שגם במצב הרוחני הירוד שלי יש להתאמץ "כִּי אֶשֶׁב בַּחֲשָׁךְ" שזכיתי 'לישוב דעת' בעת "החושך הרוחני" לעשות אפילו מעט לכבוד ה', כי הקב"ה אוסף כל פירור של מצוה ומעשה טוב גם בעת השפל של היהודי בעבודת ה', ובזכות ישוב דעת והבנה זו זכיתי ל- "ה' אֹר לִי", שה' יתברך מאיר לי ומושיע אותי ועוזר לי לצאת מהסבך והרשת של היצר הרע שהכשיל אותי. התבוננות זו מביאה את האדם לשמחה גדולה ועידוד גדול כשרואה את גודל אהבת ה' אליו שלמרות שהרבה לפשוע נגדו, עם כל זאת עדיין לא סרה אהבת ה' אליו ובורא עולם משתעשע ושמח מכל דבר קטן שיהודי עושה, וזה יביא את היהודי לשני דברים חשובים, לאגור כח להתעורר שוב לתשובה ולתקן מעשיו יותר ויותר, וכן יתמלא בבושה חיובית ורצויה על הצער שציער את הקב"ה אשר עושה הכל למענו ומעריך ומחשיב כל פעולה ומצוה קטנה שעושה גם בעת נפילה רוחנית, ועל ידי התבוננות זו יגיע לתשובה ולזכות להיות עבד ה' (מתוך העלון 'נר רחמים' גיליון 553)

מעשה באחד מגדולי תלמידי מרוזין זצ"ל ששקצו פרעוש באמצע שנתו, וכאשר הרגיש בצער העקיצה קפץ בבהלה ממיטתו והקערה שהכין סמוך למיטתו לנטילת ידיים נהפכה על פיה, ורוב המים נשפכו על הארץ, מיד נטל ידיו עם שארית המים שנשארו בתוך הכד, ויצא ממיטתו לבדוק מה קרה, והבחין שהיו גחלים לוחשות סמוך לבגדיו, ואלמלא היו המים נשפכים ומכבים את הגחלים היתה האש אווזת בהם ומכלה את כל הבית, ובלבו הודה להקב"ה על הנס שעשה עמו, והיה כאשר חזר למיטתו הבחין שקורות הבית שעל גבי מיטתו נפלו ונס גדול הוא שהייתה המיטה ריקה. עתה הודה להקב"ה על שני הניסים שגמול עמו הקב"ה בזה אחר זה. למחר סיפר לרבו הבעש"ט על שני הניסים שאירעו עמו, נענה הבעש"ט ואמר "זכית לכך בגלל האמונה, כי מי שחי באמונה בהקב"ה, ויודע שאין שום דבר המתרחש מאליו, ואף כל הטבע בהשגחה פרטית הוא, אזי זוכה שמראים לו שכל המעשים המתרחשים עמו הם ניסים מן השמים", ולדין ייאמר, אף מתוך השינה – כשאינו מצבו שפיר עליו, ואינו רואה כי אם פרעוש (או אדם הדומה לו) שעוקצו, מים שנשפכו וקורות ביתו שנפלו, יתחזק להאמין בהשגחת הבורא שהכל בחשבון מדוקדק, ויבטח בהשית' שרק הוא יתברך מסבב כל הסיבות, ויש טעם מיוחד וחשבון מפורט לכל דבר ומקרה המתרחשים בעולם. (באר הפרשה)

לא כל יום פורים – עלון טוב לחסות בה' גיליון 569

"לא כל יום פורים", שגור המשפט בפי העם, ואכן כך הוא – יום אחד ומיוחד הוא בשנה אשר זכינו בו שמגיע החג הגדול והקדוש, הלא הוא חג הפורים, אשר קבע הזוהר הקדוש כמסמרות כי גדול הוא מיום הכיפורים! האדמו"ר הקדוש מרוז'ין הסביר זאת ואמר כי אומנם יום הכיפורים מכפר רק לשבים בתשובה, ולא לו שאינם עושים תשובה הוא אינו מכפר. אבל יום הפורים גדול הוא עוד יותר, שהקב"ה מוחל וסולח לכל יהודי באשר הוא על כל עוונותיו ומקבל תפילותיו, ובלבד שיהא פושט יד ומוכן לקבל מחילה". ועל כך אמרו רבותינו ז"ל: "כל הפושט יד – נותנים לו", שאף היהודי הפשוט שבפשוטים והפחות שבפחותים, אם פושט ידו ביום הפורים ורוצה להתקרב לה' – נותנים לו את כל בקשותיו וממלאים את כל מחסורו.

וכבר כתב האדמו"ר ר' יחזקאל משינאווא זצ"ל כי ביום הפורים יש לכל יהודי כח עצום ונורא, כמו הכח אשר יש לכהן הגדול בעת אשר הוא נכנס לקודש הקודשים פעם אחת בשנה.

סיפר הגה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א: "סיפר לי אחד ממרביצי התורה בארץ, כי בישיבה בה הוא מלמד, היה בחור אשר החל להידרדר מיום ליום. אט אט ראו עליו כי הוא מפסיק להיות מחובר ללימוד, עד אשר ירד עוד יותר והפסיק להשתתף בסדרי הישיבה. הוא לא למד, לא התפלל, ואף העיד על עצמו שכבר אינו מניח תפילין, רח"ל. כולם הבחינו בו כי הוא כבר קרוב לפני היציאה לרחוב ואיבוד כל יהדותו. כשראיתי זאת, כאב לי כל כך והחלטתי לעשות מעשה. "הנה השבוע יחול יום פורים הקדוש, אשר נאמר עליו כי 'כל הפושט יד – נותנים לו', ובכן", אמרתי בליבי, "אפשוט ליבי בתפילה ביום הפורים על הבחור ואתחנן לפני מלך העולם שירחם על נשמתו ויחזיר לה את אור הקדושה והטהרה, ובכך זו תהיה השתדלותי האחרונה להצילו". והנה בעיצומו של יום הפורים, בעת שהותי בבית המדרש, פתחתי את ארון הקודש והתחננתי ממעמקי ליבי: "אנא, רבונו של עולם, רחם על הבחור הזה שכבר איבד את כל טעמו בתורה ובמצוות. רחם על נשמתו ותחייה אותה מחדש, תן לו להבין כי אין בחוץ כלום, ורק בתורה ובמצוותיה יש את האושר הנצחי. אנא, חולל בליבו נס שישוב לדרך הישר ויגדל לתפארת". כך התחננתי במשך כמה דקות והזלתי דמעות מלב אוהב. רבותיי, וראו איזה פלא. לא עבר זמן רב, ולאחר כמה ימים, אותו בחור שכבר היה בדרך לרחוב, השתנה מהקצה לקצה. הוא נכנס לתפילות והחל מתפלל במרץ ושמחה. אל בית המדרש הוא הגיע בין הראשונים ולמד במרץ והתלהבות, עד אשר נבחן הוא על מסכתות שלימות, כשכל צוות הישיבה ורבניה מהללים ומשבחים אותו על היותו מהמיוחדים והמוצלחים שבישיבה. באסיפת צוות שנעשתה, אמרו כולם פה אחד כי אין שום הסבר טבעי ונורמלי להבין כיצד ניצל הבחור מההידרדרות העצומה, כשאף הוריו עומדים משתהים ונרגשים על כך שקיבלו את בנם מחדש. רק אני ידעתי את ההסבר, ובו אני בטוח. אין שום הסבר אחר – רק התפילה הגדולה ביום פורים הקדוש היא זו שהגיעה עד כסא הכבוד ופתחה את ליבו לעבודת ה' ותורתו, ממש כלידתו מחדש". (באר הפרשה)

וביותר יקפיד האדם בשעת קריאת המגילה, אשר כתב עליה האדמו"ר מוולדניק זצ"ל כי בשעת קריאת המגילה, כאשר מאזין היהודי לחזן ושומע את ניסי המגילה ונפלאותיה, אזי יורדים על האדם שפע גדול של פרנסה, בריאות, הצלחה ותיקון לעוונות חמורים, שזהו עיקרו של היום. ובכל מצב יזכור כל אדם את עיקר תפקידו ביום הפורים, והוא להיות בכל רגע ביום זה בשמחה רבה, כדברי האדמו"ר הקדוש מפיסצ'אנה זצ"ל שאמר: "וחייב כל אדם לשמוח ביום זה עד למאד, שהוא יום שמחה גדול בשמיים בו יורד שפע גדול לישראל, וגדול הוא במעלתו יותר מיום הכיפורים, ואף אם נמצא האדם חלילה בדוחק ובצער – יתאמץ לשמוח בכל כוחו, כי גדול היום לפני ה' עד למאד". "לא כל יום פורים", אומרים כולם, אבל הנה זה עתה הגיע היום הזה, הבה ננצלו בשמחה ובקדושה!

מעלת פורים – עלון טוב לחסות בה' גיליון 469

כמה התרגשות ושמחה: חג הפורים קרב ובא! חג הפורים, אשר הזוהר הקדוש יצא מגדרו וכתב כי יום הפורים גדול במעלתו בהרבה מיום הכיפורים, שהרי 'כיפורים' הוא אותיות כ-פורים, מעין מיני יום פורים. יום זה הוא כה גדול ועצום עד אשר התבטא האדמו"ר מסלונים זצ"ל ואמר: "יום פורים הוא יום אחד בשנה שמאיר בו גילוי כזה שאפשר לבטל אפילו את אשר כבר נכתב ונחתם בטבעת המלך!". כלומר, שבכח השמחה ששמח האדם ביום הפורים, ושם הוא את כל מצבו בצד ושמח – זוכה הוא לבטל כל דבר שנגזר בשמיים!.

מסופר על הצדיק הקדוש, ר' נפתלי כץ זצ"ל, אשר היה ידוע כצדיק הפועל ישועות, כי תמיד היה אומר כי קל יותר לפעול ישועות בכח השמחה מאשר בכח העצבות, כיוון שהשמחה מביאה השפעות טובות משמיים. באחד מיימי הפורים, הגיעו שליחי המלך אל ר' נפתלי וסיפרו לו כי המלך זקוק לישועה. מה עשה הצדיק? מיד התיישב לסעוד את סעודת הפורים בשמחה גדולה ואז בעיצומה של הסעודה פתח בתפילה מקירות ליבו על המלך, ואכן, באורח פלאי הבריאה המלך תוך ימים ספורים וניצל מסכנת המוות.

המלך כל כך שמח והודה לר' נפתלי, אך לבסוף הוסיף לשאול: "מדוע נהגת כך, שעשית סעודה ורק אח"כ התפללת?". ענה לו ר' נפתלי ואמר: "ביום הפורים, רצון הבורא מאיתנו שנהיה שרויים בשמחה גדולה, ורק כאשר אנו שמחים ועושים רצונו, אז הבורא יתברך ממלא את רצוננו. לכן, רק ע"י השמחה יכלתי לפעול את הישועה עבור המלך ביום הפורים". כה גדולה התפילה מתוך שמחה ביום גדול וקדוש זה.

על כן כותב האדמו"ר מגור זצ"ל ואומר: "פורים הוא זמן רצון לכל, שעת רעוא דרעווין, וכל אחד יכול לפעול אצל ה' יתברך שימלא כל משאלות ליבו לטובה". זהו יום אדיר בשנה, יותר מיום הכיפורים הטהור והקדוש!.

הצדיק ר' מרדכי מנדבורנה זצ"ל הפליג והבטיח כי מי שיגמור את כל ספר התהילים בפורים – מובטח לו שתפילתו לא תשוב ריקם! ובפרט ישקיע בתפילת המנחה, השקולה כתפילת הנעילה ביום הכיפורים.

אך עיקר העיקרים טמון בשעת סעודת הפורים, שבשעה זו, כותב הצדיק בעל היסוד ושורש העבודה זצ"ל, כי אם יספרו בני הבית את סיפור המגילה ע"פ הפשט והמדרשים בשמחה ובצהלה – יגרמו הם בכך שמחה גדולה ועצומה לאין שיעור בעולמות העליונים והקב"ה מתפאר בם באותה שעה!.

סיפר הגה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א: "היה זה לפני כמה שנים בעיר 'לייקווד' בארה"ב. קבוצת אברכים פירסמה ברחבי העיר כי כידוע מעלת יום הפורים כה עצומה, עד שצדיקים אמרו על יום זה כי "כל הפושט יד" בתפילה ובבקשה, אזי "נותנים לו" משמיים כל אשר יבקש. על כן, כיוון שהתרבו הצרות והייסורים שעובר כל אחד ואחד, החליטו לעשות אסיפה וקבעו שעה מסוימת בה יתאספו כולם ביום ובליל הפורים ויאמרו תהילים, ואף יערכו שעה נוספת של לימוד ביום הקדוש. אנשים רבים ראו את המודעה והחליט להגיע. אשרי עין שראתה את המחזה הזה, כיצד עשרות אנשים קוראים יחד את התהילים ביום ובליל הפורים במשך שעה ארוכה". מסיים הרב בידרמן: "והעידו כל המשתתפים אחד אחד, כי ראו עין בעין ניסים ונפלאות זמן קצר אחר כך".

הוסיף הרב בידרמן וסיפר: "לפני שנים כשהייתי בפורים בבית הכנסת של חסידי בעלז' בבני ברק, ראיתי במו עיניי את המעשה הבא – בית המדרש היה גדוש בליל פורים באנשים שניצלו את קדושת הלילה לתהילים, לימוד וכו', מלבד קבוצת בחורים שישבה בצד ודיברו בדברים בטלים וצחקו. לפתע, התעורר הבחור שהיה ראש הקבוצה, אשר היה בגיל מבוגר ולא זכה למצוא את זיווגו, ואמר: "חברים בואו ננצל את היום הקדוש ונאמר תהילים ונתפלל לה' שיושיענו". מיד הקשיבו לו כולם והחלו באמירת תהילים עד הבוקר. וראו איזה פלא – מיד אחר חג הפורים נשתנה מזלו של הבחור והלה התארס עם משפחה חשובה מאד, שלא 'חלם' עליה כלל. על כן, נשמח ונודה לה' ביום קדוש זה וננצלו עד לרגע האחרון בתפילה ובבקשה, ואף נקיים את מצוות היום, ובפרט את משלוח המנות עם אנשים אשר הקשר שלהם עימנו פחות טוב, וכך נרבה אהבה ואחווה.

מעלת השמחה בפורים – הרב חיים זאיד שליט"א – מתוך טוב לחסות בה'

ברצוני לשתף אתכם בחידוש נפלא שאומר רבי נחמן מברסלב על המגילה, שילמד אותנו מהו פורים, ומה עלינו לעשות בחג הקדוש והנפלא הזה. אסתר המלכה שומעת שיש גזירת מוות על כל היהודים, על כן היא קוראת לאחשוורוש והמן למשתה שהכינה על מנת לספר למלך על הגזירה. והנה, שואל אותה אחשוורוש במשתה מה רצונה, ומה אומרת אסתר: "יבוא המלך והמן גם מחר למשתה" – תבואו מחר לעוד משתה שעשיתי. רק רגע, אבל למה מחר? מדוע לא סיפרה אסתר כעת למלך על מזימת המן?...

עונה רבי נחמן הקדוש ואומר: ראתה אסתר באותה שעה כי המן שמח וטוב לב, על כן ידעה היא שאי אפשר לנצח אותו. רק למחרת, כאשר הגיע המן למשתה עצוב ואבל אחר שלקח את מרדכי על הסוס, אז ידעה שיכולה היא לנצח אותו. ללמדנו גילוי עצום לחיים – אדם שנמצא בשמחה אף דין או קטרוג לא יכול לשלוט עליו, מפני שהשמחה מבטלת את כל הדינים מהאדם.

אספר לכם מעשה מדהים על כך: היה זה בשבת שלפני שבועיים, ערב ר"ח אדר. עשיתי שבת בסמינר בקיבוץ 'יחיעם' בצפון, ובמוצ"ש החלטתי לקפוץ למורי ורבי ר' דוד אבוהצירא שליט"א מנהריה. היה זה ליל ר"ח אדר ור' דוד היה צוהל ושמח במיוחד. והנה, בעודי עומד בתור, נעמד לפניי יהודי שניגש לרב ופרץ בבכי: "כבוד הרב, הבן שלי נמצא במצב קשה בבית חולים, ומחר עליו לעבור ניתוח מסוכן שיכול לסיים את חייו. הרופאים ביקשו שאחתום על כך שאם הוא ימות, הם לא אשמים, מה אעשה?", מירר בבכי.

ר' דוד פנה אליו ואמר: "יהודי זה חודש של שמחה, תשמח אין דינים. ב"ה אם תשמח לא יהיה ניתוח". אותו יהודי קיבל את דברי הרב בתמימות, וממש מול הרב עצר את הבכי והחל לשיר ולרקוד: "רבי נחמן מאומן... כך המשיך לשמוח עד יציאתו מהחדר. ואז הגיע תורי. ניגשתי אל הרב ובסיום אמר לי הרב: "הרב חיים תחכה פה בצד". לא ידעתי למה, אבל חיכיתי. והנה, לא עוברות כמה דקות ואותו יהודי של מקודם נכנס שוב לרב והחל ממש לצעוק בחדר משמחה: "כבוד הרב, כרגע צלצלו אליי מבית החולים, והרופא אמר שלא צריך ניתוח, הם מצאו דרך להסתדר גם בלי זה". חייך אליי הרב ואמר: "ר' חיים, עכשיו אתה יכול ללכת". כל כך התפעלתי מדברי ר' דוד: תהיה בשמחה לא יהיה ניתוח. ומדוע? כי כשהאדם בשמחה אף דין לא יכול לשרות עליו, ואפילו לא על המן הרשע. כל הצרות והסבל מתחילים שהאדם שצער ובכעס. אבל איך באמת זוכים להיות בשמחה? איפה נמצאת השמחה?... הבה נגלה את הסוד, אך נקדים לכך הקדמה: אומרים רבותינו כי כשיבוא המשיח כל המועדים יתבטלו, חוץ מ... פורים, שנאמר: "זוכם לא יסוף מזרעם". שואל הרב מבריסק: מדוע? מה מיוחד בפורים יותר מחנוכה ומשאר החגים שהוא לא יתבטל?... נחدد את השאלה: תארו לעצמכם שבסוף ההרצאה שלי, הייתי אומר לכולם כי כולם חייבים לשתות בקבוק וודקה ולהשתכר. מה הייתם עושים ליי מעיפים אותי!

"זה רב לא נורמלי", הייתם אומרים, הרי שכרות זה דבר זול שלא נמצא ביהדות היפה שלנו כלל, אלא רק במקומות שפלים. והנה בפורים אומרים לנו חז"ל: "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" – פלא! כל אחד מעם ישראל: אני, אתה ואפילו הרב חיים קנייבסקי צריכים להשתכר עד שנתבלבל ונאמר 'ברוך המן'. האם זה נורמלי?... אלא הבה ונגלה את הסוד של פורים – יש לי שאלה: פעם ראיתם אדם שיכור?...

בכל פעם שאני יורד בתחנה המרכזית בנתניה אני עובר ליד שיכור אחד. פעם אחת שאלתי אותו: "תגייד יש לך מה לאכול?... והוא עונה לי בשכרותו: "אני שר האוצר... אני טראמפ". הוא מסכן, אך בהרגשה שלו, הוא מרגיש כמו האדם המאושר בעולם. ומדוע? כי שיכור מנותק מהטבע, הוא לא מרגיש צרות או קשיים, אלא הוא חושב כי הוא שר האוצר... כי הוא חי מעל הטבע. זו העבודה שלנו בפורים, להתבסס ביין על מנת להרגיש ולזכור כי אנו עם ישראל מעל הטבע, מפני שיש לנו את האמונה שאבא שלנו הוא הבוס של העולם, לכן אנחנו חיים מעל הטבע. לכן, עלינו לשמוח, כפי שאמר ר' דוד: 'אם תשמח לא יהיו לך דינים'. כל יהודי בפורים צריך לשתות יין ולהתבשם כדי לצאת מהטבע, ולדעת שאני יהודי הדבוק בה' אשר הוא בעל הבית היכול הכל, וכך לחיות בשמחה כל השנה. לא לחיות בעצבות ודאגה מהבריאות, הפרנסה, הזיווג – כי אנחנו כמו שיכור שחי מעל הטבע, מפני שאנו בניו של ה'.

לכן החג הזה לא יתבטל לעולם מפני שבו אנו יוצאים מהטבע ונדבקים בה' על ידי השמחה. אין טבע ואין דינים כל השנה אם רק נשמח עם בורא עולם ונסמוך עליו.

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על פורים (מתוך 'לקראת שבת מלכתא')

מקשים העולם, מה היה חטאם של ישראל באותה סעודה, הרי דרשו חז"ל (מגילה יב) 'לעשות כרצון איש ואיש (אסתר א, ח) – אמר רבא, לעשות כרצון מרדכי והמן, ואם כן הרי היו כל המאכלים ושאר ענייני הסעודה ב'הכשר' של מרדכי הצדיק ומה עוון יש בזה?

וביארנו על פי מעשה (שלא) היה, פעם נסעו ישראל וגוי יחדיו בדרך, אחר שהילכו כברת דרך הוציא היהודי מצקלונו מאכלו אשר הביא עמו מביתו, בירך על המזון ופטר את הרפרפת אכל ושתה, ואילו הגוי הוציא 'בשר שמן' וניגש לאוכלו, וב'נדיבות לב' הציע ליהודי להצטרף עמו בסעודתו, אך היהודי התנצל ואמר שאסור לו לאכול מבשר גויים. בגמר סעודתו שתה הגוי מיינו, גם בזה סירב היהודי לשתות מכוסו ואמר לו 'שיתם יינם' אסור על איש ישראל. הגוי שלא נתברך ב'בינה ודעת' להבין את דברי היהודי והוכרח היהודי להסביר לו ב'רחל בתך הקטנה', שהתורה אוסרת לאכול בשר ויין של גוי זולתי במצב של סכנה ופיקוח נפש, ואף הוסיף והסביר לו 'פיקוח נפש' מהו. ויהי כשומעו כי כן – הוציא הגוי סכין גדול וכמעט שהניפה על ראש היהודי, והזהירו שאם לא יאכל וישתה מבשרו ויינו יהרגו על אתר, בלתי ברירה עשה כפי שנצטווה אכל ושתה והתענג מסעודתו של הגוי, לפתע חזר בו הגוי, והחל לפייס את היהודי בבקשת סליחה מחילה וכפרה על מעשיו, נענה היהודי ואמר לו בתוקף – "אינני סולח ומוחל לך!" ולשאלת הגוי מדוע לא יסלח לו, השיב: "אינני מוחל לך שלא נתת לי לסיים את הסעודה..." והיינו שאותו איש שמח עם הסיבה של הפיקוח נפש שנקלע לידו כדי שיוכל לאכול ולהנות מן הסעודה.

וזהו אומרם, 'לפי שנהנו מסעודתו של אותו רשע', כי הגם שהיה מקום לומר שאולי היו מוכרחים להשתתף בסעודה מפני השלום ולתת כבוד למלכות, וכמו כן לא היה איסור באכילתם שהרי סידרו את הכשרות על צד היותר טוב – מכל מקום לא היה להם ללכת לשם מרצון ולהתענג מחברותם של גויים עמאים פוחזים וריקים, והיו צריכים ללכת כמי שכפאם שד ומחמת ההכרח, ולא ליהנות מן ההליכה והשותפות.

באופן אחר משלו ענין זה, בילד פרא אדם, שהמלמד לא הצליח לחנך אותו. לסוף השנה חקק המלמד את כל התנהגות הילד עלי 'תעודה' – שלא למד כהוגן, ואף לא התפלל כראוי, ובהתנהגותו הפריע לכל התלמידים, וכיוצא בדברים אלו, זולת כאשר הוצרך המלמד לכתוב על ענייני השירה, שם הודה על האמת שבשיעורים אלו התנהג כהוגן, כי אהב לשיר ולזמר. ויהי כאשר הגיע הילד לביתו והראה לאביו את התעודה החל האב לקרוא הנכתב בה, ויהי כראותו שלימודו לא היה כהוגן שתק ולא אמר מאומה, כי הבין שבנו לא ניחן בכשרונות, וגם כאשר המשיך לקרוא שתפלתו לא היתה טובה וכן התנהגותו לא היתה כראוי לא אמר לו ולא כלום, כי דן אותו לכף זכות שמא קשה לו לקבל מרות מן המלמד, וכך המשיך לקרוא בשתיקה את הדברים הקשים שכתב המלמד, אבל כאשר ראה שב'זמרה' הצטיין לשבח, או אז סטר לו אביו על לחיו.

תמה הבן ושאל: "אילו היית מכה אותי בקריאתך את התעודה עד עתה ניחא, כי אכן לא למדתי ולא התנהגתי כדבעי, אבל מדוע מעניש הנך אותי דיקא בדבר שהצטיינתי לשבח?" השיב לו האב והסביר: "אדרבה, את עצם הנהגתך עוד אפשר להצדיק ולומר שהיית בבחינת אונס דרחמנא פטריה, אך איך שייך לשיר ולשמוח במצב כזה? ועל כך מגיע לך עונש..." והן הדברים, שלכה"פ היו צריכים להצטער במה שנאלצו להשתתף בסעודתו של אותו רשע, ואילו הם נהנו מן האיסור.

וכן כתב ה'חתם סופר' (תו"מ מגילת אסתר ד"ה איתא במגילה), דאע"פ שהיו אנוסים ומוכרחים להשתתף בסעודה, היה עליהם להשביע את נפשם עם מאכלים כשרים בטרם בואם לסעודה בבית אחשוורוש, וממילא היו אוכלים שם 'אכילה גסה' ולא לתיאבון.

סיפור מיוחד לפורים מתוך הגיליון 'חוט של חסד' בנשיאות הרה"ג רבי שלום ארוש שליט"א

בביתו הגדול שבאמסטרדם, בירת הולנד, ישב רבי אלעזר רוקח בראש השולחן, שסביבו הסבו בני-משפחתו, נכבדי הקהילה ורבים מבניה, שבאו לסעוד את סעודת הפורים עם רבה הנערץ בעיר. רבי אלעזר נחשב לא רק לגאון עצום ולפוסק בעל שם, אלא אף למקובל גדול המצוי בחכמת הנסתר. גדלותו וצדקותו היו מפורסמות לא רק בקרב היהודים אלא אף אצל גויי הולנד. שולחן הפורים היה ערוך בטוב טעם כיד המלך בבשר, דגים, וכל מיני מטעמים שהובאו על ידי בני הקהילה כמשלוח מנות. גם יין ושאר משקאות לא חסרו. ובין מנה למנה קלחו מפי הצדיק דברי תורה מחודדים ומשובבי לב, שהתאימו לאווירת הפורים. בין כוסית לכוסית פצחו בשירה וריקודים כיאה למשתה ושמחה בחג הפורים.

השמחה היתה בעצומה כאשר לפתע נשמעו נקישות קצרות ומהירות על הדלת. זו נפתחה ועל המפתן נראו שלשה אנשים לבושי שרד. היו אלה שליחים מאת המלכה. פניהם הביעו דחיפות רבה. בקול נרגש התנצלו על ההפרעה, וביקשו לדבר עם הרב הישיש רבי אלעזר סימן להם להתקרב אל השולחן ולומר את שבפיהם.

השלושה סיפרו כי באחד מאזורי המדינה נפרץ סכר גדול ומי הים מאיימים לשטוף את האזור כולו על בתיו ותושביו. כידוע, הולנד היא מדינת שפלה, שחלקים מאדמתה שוכנים מתחת לפני הים. התושבים גדרו את עצמם בסכרים גבוהים וחזקים, כדי לבלום את מי הים בשעת גאות וסערה. עתה עם פרוץ הסכר היה ברור אפוא, כי סכנה כבדה מאיימת על יושבי אזור הסכר הפרוץ.

שליחי המלכה שמעו מכבר על צדקותו של הרב, וכשסיימו להביא לפניו את דבר המלכה ציפו לראותו פורש לאחת מפינות הבית ומתחיל להעתיך בתפילה. בינתיים הוזמנו השלושה להישאר בבית, כדי להשיב את נפשם במאכל ובמשקה. הביאו לשולחן את כל בקבוקי היין והמשקאות שעוד נותרו, ביקש הרב מן המסובים. הכל הביטו בו משתאים, מנסים לקרוא את כוונותיו. חלפו רגעים מעטים והשולחן כולו כוסה בקבוקי יין ויין שרף מן המשובחים ביותר. "כעת רבותי", המשיך הרב, "הבה נקיים את מצות היום בהידור, ונשתה עד אשר לא נדע בין ארור המן לברוך מרדכי, נפתח בשירה וריקודים ונמתיק הדינים".

כעבור שעה קלה כבר היו עשרות הנוכחים בבית הרב שתויים ומעורפלים ופרצו בשירה שמחה משוחררת ובריקוד עליז. לנגד עיניהם המופתעות של שליחי המלכה קם הרב הישיש ממקומו והחל לנצח על השמחה בשתי ידיו. הציבור קם אף הוא על רגליו והחריה החזיק אחריו. שירה אדירה פרצה מתוך הלבבות. בעיני שלישיית השליחים ההמומים דמה המקום לבית שכורים מתהוללים. לרגע חשבו כי הגיעו לכתובת הלא נכונה. הם אף החלו לחשוד, שמא הרב אינו אלא נוכל שהוליך את הציבור כולו שולל. בעוד הכל מסביב שרים ורוקדים, חמקו השלושה מן הבית.

השלושה הגיעו מיד אל ארמון המלכה ונתקבלו בשמחה על-ידי המלכה. בטרם פצו את פיהם, סיפרה להם המלכה כי משימתם צלחה וכי הפרצה בסכר נחסמה בתוך זמן קצר, וכל האירוע נסתיים בנזק קל בלבד. השליחים הופתעו מאוד, במיוחד ששעת הנס תאמה את משתה ה'הוללות' שנערך בבית הרב. במבוכה לא מעטה סיפרו למלכה את אשר עבר עליהם מרגע כניסתם לבית הרב ועד ליציאתם החומקת מתוכו, בעוד הרב ובני ביתו שיכורים ומתהוללים.

כעת הגיע תורה של המלכה להיות מופתעת. הפתעתה הייתה כפולה, ראשית מעצם התנהגותו של הרב הנערץ עליה כל כך, ושנית מהעובדה כי בכל זאת, בדיוק באותו זמן השתלטו הפועלים במהירות על טבעית על הפירצה שבסכר. כעבור ימים אחדים הוזמן רבי אלעזר אל ארמון המלוכה. רשמית הוזמן כדי לקבל את הוקרת המלכה על מעשהו לטובת המדינה, אך למעשה ביקשה המלכה לברר עמו באותה הזדמנות את תעלומת התנהגותו, בתגובה על דברי שליחיה אליו.

כשמצאה את הרגע המתאים, הפנתה אליו המלכה שאלה ישירה בנושא. פניו של רבי אלעזר הפיקו חכמה ותבונה. חיוך רחב נשפך על פניו ועיניו ברקו: "מידה מיוחדת יש לנו, היהודים. בכל עת של מצוקה, המורה על חרון אף מצדו של בורא העולם, אנו מפייסים אותו על ידי מלוי רצונו בשלמות ומצפים שבתגובה, ימלא אף הוא את רצוננו ויסיר את הסכנה מעל ראשנו".

המלכה האזינה לדברי רבי אלעזר בסקרנות רבה. והוא המשיך: "אותו יום, חג פורים היה. נצטוונו בו לשמוח ואף להתבסס לשכרה. אילו הייתי נוהג כמצופה ופורש לתפילה מתוך תחינה ובכיה, לא זו בלבד שלא הייתי ממלא את רצונו של הקדוש ברוך הוא, אלא אף הייתי עובר על מצוותיו. לכן, בהביני את הסכנה הגדולה המרחפת מעל תושבי הולנדה, ביקשתי מאנשי להגביר את השמחה ביתר שאת, כדי לעורר את רחמיו של הבורא. שכן לכל דבר יש את הזמן והעת שלו. ואותה העת הייתה עת של שמחה ולא של תפילה בבכיה, לכן בחסדי ה' פעלנו את הישועה ע"י קיום מצוות הפורים במלואן".

דבריו של רבי אלעזר נשאו חן מאוד בעיני המלכה, ובתום הביקור הוא נשלח לביתו בכבוד גדול ובלווי מלכותי. אכן, "לכל זמן ועת... תחת השמים... עת לבכות ועת לשחוק... ועת רקוד". חג פורים שמח!

יעד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מתוך 'דרשו')

אבי רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, סיפר סיפור מדהים, שארע עם החפץ חיים ביום הפורים. מידי שנה, ביום הפורים, היו מגיעים בחורי הישיבה לביתו של החפץ חיים. החפץ חיים היה מוסר להם חידושי תורה, ומעביר סדר של חיזוק. שנה אחת, הגיע בחור שיכור כסדר, בחור בעל כישרון שקצת קיים בעצמו עד דלא ידע. והוא התחיל לנדנד לחפץ חיים. כל היום הוא היה אצל החפץ חיים בבית ונדנד לו ושיגע אותו. שאלו החפץ חיים: "נו, מה אתם רוצים?" ענה לו: "אני רוצה שהרבי יבטיח לי שאני יהיה בד' אמות שלו בעולם הבא". במשך כל היום הוא נדנד לו עם בקשה זאת. אך החפץ חיים לא ענה לו, ולא הבטיח מאומה..

לפנות ערב, כבר התפללו מנחה, וצריכים להתיישב לאכול סעודת פורים, החפץ חיים קם ומתכוון ללכת לאכול את סעודת פורים, הבחור הזה לא נותן לו ללכת. הבחור נעמד ואומר: "רבי אתם לא הולכים לאכול את סעודת פורים עד שאתם מבטיחים לי שאני ישב במחיצה שלכם לעתיד לבוא". החפץ חיים מסתכל ולא עונה. היו שם עוד בחורים והם אומרים "רבי תבטיחו לו", אז החפץ חיים הסתכל על הבחור ואמר: "רוצה אתה לשבת במחיצה שלי לעתיד לבוא? אם אתה תקבל על עצמך דבר אחד, אוכל להבטיח לך זאת, קבל על עצמך, שמהיום והלאה לא תדבר ולא תשמע לשון הרע כל ימי חייך, ותוכל לזכות במבוקשך!"

הבחור התרצן באחת, כובדה של ההבטחה הפיג ממנו את עוצמת השכרות, והוא שקע במחשבות, האם אכן יוכל לעמוד בדרישת רבו. הכל עומדים ומחכים לתשובתו, והחפץ חיים מזרזו: "נו, מה החלטת? האם תקבל על עצמך לשמור על לשונך?". "לא רבי", ענה הבחור הנבוך, "אינני מסוגל להתחייב לשמור על לשוני במשך כל ימי חיי, צר לי, אינני יכול להבטיח!"

התמלא החפץ חיים בצער וקרא: "הביטו וראו, בחור זה עמד על פתחה של הצלחה נצחית, לא ביקשתי ממנו, אלא רק דבר אחד – שמירת הלשון! וגם את זה הוא לא מוכן, הוציאו אותו מכאן ונלך לאכול את סעודת הפורים!". הכל פנו לקיים את מצות היום, והבחור הפסיד ברגע את בקשתו הייחודית.

סיפר הגרי"מ גרינוולד: זכיתי לשמש את רבי מיכאל דוד וייסמנדל זצ"ל, מי שגילה כידוע גדולות ונפלאות בענין דילוגי האותיות בתורה. לא היה לו מחשב בזמנו, הכל היה במוחו, מוח של עילוי גדול... הייתי אצלו פעם בסביבות הפורים, והוא שאל אותי: "כבר ספרת כמה אותיות יש במגילה?" אמרתי לו שאינני יודע, והוא אמר – "אני יודע". אני חושב שאמר בערך שתיים עשרה אלף.

שאלתי: מה אפשר לעשות עם מספר זה, ואמר לי להביא חומש. הבאתי חומש ופתחתי אותו, ואמר לי: "תמנה מאות אלף הראשונה בתורה כמנין אותיות המגילה, תגיע לאות סמ"ך. מאות זו תמנה שוב כמנין אותיות המגילה, תגיע לאות תי"ו, ומשם תשוב ותמנה כמנין אותיות המגילה, ותגיע לאות רי"ש, שזהו השם אסתר!".

אמרתי לו בבת צחוק, ומה יעשה מרדכי? תהיה לו עגמת נפש. והוא השיב ואמר: "אינני יודע, אבל תבוא בשנה הבאה". הגעתי אליו בשנה הבאה, ושאלתי – ומה עם מרדכי? ואמר לי: "מצאתי רמז גם למרדכי".

אמרו חז"ל: מרדכי מן התורה מנין, דכתיב 'ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות וגו', ומתרגמינן 'מירא דכיא'. זהו המקום שבו מרומז מרדכי בתורה. ואמר לי: "תמנה מהאות מ"ם של 'מר דרור' כמנין אותיות המגילה, תגיע לאות רי"ש, תמנה שוב תגיע לאות דל"ת, תמנה שוב תגיע לאות כ"ף, ושוב תמנה ותגיע לאות יו"ד, הרי לך מרדכי מן התורה!".

כעבור תקופה התארכה בביתנו אשה מאוד חכמה ומכובדת, היא שהתה בסמינר שבו מבארים את עיקרי היהדות, והיא התווכחה עם כל הרבנים, והיה קשה איתה. כשהגיעה שבת לא היה לה מקום לאכול, והזמינו אותה אלי. במוצאי שבת ביקשה קצת לדבר, ושאלה את השאלות שהיו לה בעניין תורה מן השמים.

סיפרתי לה את ענין הפורים ואת רמז 'מרדכי ואסתר'. היא הקשיבה לדברים, ואחר כך קמה מהשולחן והלכה לחדרה, וישבה שם על המחשב כמה שעות. בבוקר ראינו אותה יוצאת מחדרה עייפה. היא סיפרה שעבדה על הענין הזה כמה שעות וזה היה תחום העבודה שלה, סטטיסטיקה עד שעלה בידה לברר כמה אחוז של סיכוי יש שדבר כזה יהיה במקרה, והגיעה למסקנה שזה בלתי אפשרי.

שנים רבות אחרי כן כשהגעתי לארץ, הייתי בחתונה, וכשירדתי מהחופה שמעתי אשה קוראת בשמי. אמרתי לה: שליחה, אינני מכירך. ואמרה לי: "אני מרדכי ואסתר... אתה רואה, ברוך ה' אני הולכת בכיסוי ראש, יש לי בעל שלומד בכלל, ויש לנו ילדים שהולכים לישיבה שגם אתה תהיה מרוצה ממנה." (להתעדן באהבתך)

חמשה דברים קיבלו בני ישראל עליהם ועל זרעם ביום הפורים:

- א. קריאת המגילה
- ב. משתה ושמחה
- ג. משלוח מנות
- ד. מתנות לאביונים
- ה. ונהגו עוד להתחפש ולשנות את המלבושים.

ודרשו לרמוז את כולם באותיות 'מגילה':

- א. הראשון כפשוטו, דהיינו קריאת המגילה.
- ב. מגילה בשינוי האותיות זה 'לגימה' דהיינו שתיית היין בשמחה.
- ג. משלוח מנות נרמזו בצירוף גמילה מלשון גמילת חסד איש לרעהו.
- ד. בסדר אותיות של מילגה נרמזות מצות מתנות לאביונים.
- ה. וגלימה רומזת על שינוי המלבושים.

(באר הפרשה)

וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת מֶרְדֳּכָי וּלְהַסִּיר שָׁקוֹ מֵעַלָיו וְלֹא קָבַל (אסתר ד, ד)
– (מתוך 'יחי ראובן')

מדוע שולחת אסתר בגדים למרדכי? וכי אין לו בגדים? יש לו, אלא שהם קרועים! והרי הוא קרע אותם בכוונה! מה טעם לשלוח לו בגדים חדשים? כדי שיקרע גם אותם?
ביאר הגאון מוילנא זצ"ל: אסתר מבקשת ממרדכי להוריד את השק ולבוש בגדים חדשים כדי שיוכל להיכנס אליה לארמון, כי הלא "אין לבוא אל המלך בלבוש שק" (שם ג). וכשיבוא אליה מרדכי, ישבו יחד ויטכסו עצה איך להעביר את רוע הגזרה. תשועה ברוב יועץ. אבל מרדכי לא קיבל! הוא לא מוכן להפסיק לרגע אחד את התפילה. להוריד את השק ולעצור את התפילה כדי למצוא עצה? התפילה היא העצה הטובה ביותר! נכון, צריך לעשות השתדלות, אבל לא מפסיקים בשביל זה להתפלל. בזמן המלחמה שהיתה כאן בתשכ"ז למדתי בסלבודקא. היה אז פחד נורא, וכולם רצו למקלטים. אמר לנו המשגיח זכר צדיק לברכה: "מפסיקים את הלימוד ורצים למקלטים? הלימוד זה המקלט הכי טוב!". כשדוד המלך הגיע זמנו למות – מלאך המוות לא הצליח לקחת את נשמתו, כי עסק בתורה כל הזמן. התורה היא המקלט המוגן ביותר.

אבל מה לעשות, הרי כשיש אזעקה צריך לרוץ למקלט? בסדר, תרוצו. אבל בשעת מעשה תגידו משניות, אל תפסיקו לרגע אחד מהלימוד! מאחר ומרדכי לא יכול היה לדבר עם אסתר בעצמו, הם נדברו על ידי שלוחים.

וכעת, הבה נתבונן: הרי ברור שאם היו מדברים בעצמם היה הרבה יותר טוב. לדבר באמצעות שליח, ועוד בכזה עניין, זה ודאי לא לכתחילה. ואם כך, אם מרדכי יודע שצריך לדבר עם אסתר בשביל ההשתדלות, ואם הוא יודע שכאשר הוא לבוש שק לא יוכל לדבר איתה ישירות, ואם הוא יודע שאחרי שיקרע את בגדיו וילבש שק כבר לא יוריד אותו, כמו שאומרים חז"ל שצדיקים, מרגע שלבשו שק אינם מורידים אותו עד שנענים; אם מרדכי יודע כל זאת, מדוע הוא אינו מחכה מעט לפני שלובש שק? מדוע אינו נכנס לאסתר לפגישה קצרה, ורק לאחר מכן קורע את בגדיו? אומרים רבותינו: מרדכי הצדיק לא רצה לעשות שום דבר לפני תפילה. שום השתדלות לא! "די ערשטע זאך איז א תפילה" [הדבר הראשון הוא תפילה]. ומנין הוא למד זאת?

בתחילת פרשת וישלח התורה מספרת לנו שיעקב התכוון למפגש עם עשיו בשלוש דרכים: תפילה, דורון ומלחמה. ומה היה הדבר הראשון שעשה? התפלל. "הצילני נא מיד אחי מיד עשו" (בראשית לב, יב). אחרי תפילה – אפשר להתכוון ולפעול בדרכים נוספות. כך נהג גם מרדכי – ראשית כל פתח בתפילה, ואצל מרדכי – תפילה היא בבגדים קרועים ועם שק ואפר. רק אחר כך דאג שתתבצע גם השתדלות. (דורש טוב – מגילת אסתר)

וּלְבַשׁ שֵׁק וְאָפֵר (אסתר ד, א) – שתפסיק לבכות תראה ישועות!

כתב החתם סופר (דרשות חלק א, קפה) דהנה מצינו במדרש (בר"ר פד כ) לפי שלבש יעקב אבינו שק ואפר, הוצרכו בניו בימי מרדכי ללבוש שק ואפר. ולכאורה צריך ביאור, למה נענש על לבישת שק ואפר, הלא מדרך בשר ודם להתאבל על בנו המת רח"ל, וכן היה מן הראוי שיעשה יעקב אבינו בהגיע אליו דבר הבשורה הנוראה שנטרף יוסף בן זקוניו שנפשו היתה קשורה בנפשו. ומקדים החת"ס לפרש את הכתוב (תהילים כב, ב-ד): "דְּחֹק מִישׁוּעָתִי דְּבָרֵי שְׂאֵגְתִי, אֱלֹהֵי אֶקְרָא יוֹמָם וְלַיְלָה וְלֹא תַעֲנֶה וְלֹא דוֹמֶה לִי, וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל". שהקב"ה אינו מרוצה מזה שאדם שואג ומתאונן בשברון לב ובלבישת שק ואפר, שסבלון אחד (היינו לסבול ולקבל גזירת שמים באהבה ובאמונה שהכל לטובה) עושה יותר מכמה תפילות. (מסוגל לפעול יותר מן התפילה), ולכן לבסוף זימנה אסתר את המון ועשתה משתה. להורות כי שמחה בה' ובטחה היא בישועתו כי קרובה לבוא, וזהו: "דְּחֹק מִישׁוּעָתִי דְּבָרֵי שְׂאֵגְתִי" - כל עוד אני שואג (כלומר, שאינו מתחזק אחר תפילתו לסמוך בהקב"ה שיקבל בקשתו ויושיעו, אלא נשאר בשאגתו ובבכיו על צרותיו) אזי הישועה רחוקה מלבוא, ומתקיים "אֱלֹהֵי אֶקְרָא יוֹמָם וְלַיְלָה", ורק אם "וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל" – שיושב ומודה להקב"ה אז יזכה לישועה.

לכן צריך להתחזק ולבטוח בה' על הישועה העתידה לבוא בע"ה בקרוב, ובשכר אמונה ניגאל. והכי נמי, יעקב אבינו סבל בימי חייו צרות רבות ורעות, צרת עשו, צרת לבן וצרת דינה, ותמיד התחזק באמונה בהשי"ת ולא נפל ברוחו, אולם עתה כשנתבשר שמת יוסף, התאבל עליו מאוד, כי מבואר במדרש (הובא ברש"י וישב לז, לה) 'סימן זה היה מסור בידי מפי הגבורה, אם לא ימות אחד מבני בחיי, מובטח אני שאיני רואה גיהנם'. לכן נשבר לבו בקרבו וישם שק במוותו, ובזה עשה שלא כהוגן לפי דרגתו הרמה, כי היה צריך לבטוח בה' על הישועה העתידה לבוא, ועל כן הוצרכו בניו בימי מרדכי ללבוש שק ואפר, ומסיים בלשון קודשו: ולכן תקנו שמחת פורים ומקודם יקראו המגילה טרם שמחם, להורות כי התפילות והבקשות – שכנגדם נתקן קריאת מגילה, לא הועילו כל כך כמו השמחה בה' והבטחון בישועתו. (באר הפרשה)